

### III AJANKOHTAISKYSYMYKSIÄ

---



#### DIAKONIAN LÄHTÖKOHTIA

*Pastori, TT Petri Hiltunen*

Diakonia on kristillistä lähimmäisen palvelemista ja auttamista. Se kohdistuu niihin, joiden elämässä on aineellisia, sosiaalisia, henkisiä tai hengellisiä puutteita. Diakonia on Kristuksen työtä seurakunnan kautta.

Laajassa merkityksessään on kaikki seurakunnan työ diakoniaa eli palvelemista. Diakonia ei tällöin tarkoita vain erityistä avustustyötä vaan kattaa myös ”sanan palveluksen” (Ap. t. 6:4). Voidaan jopa sanoa, että ”kaikki se, mikä rakentaa seurakuntaa, on palvelua” eli diakoniaa.<sup>1</sup> Tässä kirjoituksessa diakonialla tarkoitetaan kuitenkin varsinaista diakoniaa eli vaikeuksissa tai puutteissa olevien palvelemista.

---

<sup>1</sup> Silvola 1985, 10.

Kreikan kielen sana diakonia tarkoitti alun perin palvelemista nimenomaan pöydässä eli lähinnä ruoan tarjoilemista. Se oli antiikin maailmassa palvelijoiden ja orjien tehtävä. Tämä kuvaa hyvin kristillisen diakonian lähtökohtia.

## Kristus diakonina

Diakonia ei ole vain seurakunnan toimintamuoto, jota hoidetaan virkatyönä. Diakonian synty on paljon syvemmällä, Jeesuksen Kristuksen persoonassa ja työssä: ”... ei ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi vaan palvelemaan (kreik. *diakoneesa*) ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä” (Matt. 20:28).

Jeesuksen palvelutyössä tärkeintä oli se, että Hän antoi itsensä lunnaiksi eli uhriksi syntisen ihmisen puolesta. Tällaista palvelutyötä ei voi tehdä kukaan muu kuin Jumalan Poika. Siltä osin ei Kristuksen palvelutyö ole esikuva seurakunnan palvelutyölle eli diakonialle.

Kristuksen palvelutyön eli syntien sovittamisen julistaminen Sanassa ja sakramenteissa synnyttää ihmisessä uskon: ”Usko tulee siis kuulemisesta, mutta kuuleminen Kristuksen sanan kautta” (Room. 10:17). Tämä evankeliumin synnyttämä usko on kristillisen diakonian lähtökohta. Jos lähimmäisen palvelemista tehdään ilman uskoa, ei kyseessä ole kristillinen diakonia. Paavali jopa sanoo, että ”kaikki, mikä ei ole uskosta, on syntiä” (Room. 14:23). Diakonia on pohjimmiltaan uskoa, joka vaikuttaa rakkauden kautta (Gal. 5:6).

Kristus asuu uskon kautta ihmisen sydämessä (Ef. 3:17). Uskossa läsnä oleva Kristus tuo mukanaan rakkauden, koska Kristus on olemuksellisesti Jumala ja Jumala taas on rakkaus. Uskova ihminen on siis osallinen Jumalan olemuksesta eli rakkaudesta.<sup>2</sup>

Luther opettaa, että ”uskolla tartutaan kiinni Kristukseen ... siksi on välttämätöntä, että Kristukseen uskovon sydän menee Kristuksen kanssa sinne, minne Häinkin menee, kuten Kol. 3:3 lausuu: ’Meidän elämämme on kätkeytynä Kristuksen kanssa Jumalassa’. Kristusta ja

---

2 Luther: in ipsa fide Christus adest, ”itse uskossa Kristus on läsnä”. Mannermaa 1980, 160.

Kristukseen uskovan sydäntä on nimittäin mahdotonta erottaa toisistaan, kuten Joh. 12:26 sanotaan: ”Missä minä olen, siellä on myös minun palvelijani oleva.”<sup>3</sup>

Kun ihminen on Kristuksessa, silloin Kristus saa käyttää häntä palvelustyössään lähimmäisten hyväksi. Kristuksen rakkaus, joka täyttää uskovan, saa hänessä aikaan myös rakkautta toisia ihmisiä kohtaan. Armahdettu alkaa armahtaa muita. Tämä on kristillisen diakonian lähtökohta.

Diakonia ei ole ensi sijassa kristityn tai edes seurakunnan tekemää vaan se on Kristuksen toimintaa lähimmäisten ajalliseksi ja iankaikiseksi parhaaksi. Diakonia ei siten ole lakia ja vaatimusta vaan se on evankeliumin seurausta: ”Kristuksen asettuminen ihmisen sijaan luo kaikki edellytykset sille, että kristillinen rakkaus voi olla vapaata, iloista ja pyyteetöntä.”<sup>4</sup>

## Seurakunta diakonina

Kristus tekee palvelutyötään maailmassa ihmisten kautta. Maailmassa työyksikkönä ei kuitenkaan ole Kristuksen syyttämä yksilö vaan seurakunta. Diakonia on aina yhteisöllistä toimintaa.

Kirkon lähetystehtävä on kolminainen. Siihen kuuluvat julistus (kreik. *keerygma*), palvelu (*diakonia*) ja yhteys (*koinonia*). Mikään näistä ei voi toimia yksin, ilman yhteyttä kahteen muuhun. Diakonia irrallaan seurakuntayhteydestä johtaa vääränlaiseen ammatillistumiseen ja eriytymiseen. Diakonia irrallaan julistuksesta kaventaa sen puolestaan sosiaalityöksi ja pelkäksi aineelliseksi hyväntekeväisyydeksi. Siksi diakoniassa tulee aina olla mukana myös Jumalan sanan julistaminen ja tiivis yhteys seurakuntaan ja varsinkin sen jumalanpalvelukseen.

Pyhä Henki loi kristillisen kirkon ensimmäisenä helluntaina sananjulistuksen ja (Ap. t. 2:14-36) kasteen sakramentin (Ap. t. 2:38-41) kautta. Uskon syntyminen johti puolestaan seurakunnan yhteyteen

---

<sup>3</sup> WA 9, 697, 5—12.

<sup>4</sup> Raunio 1991, 60.

ja palveluun: ”Seurakunta kuunteli ja noudatti uskollisesti apostolien opetusta. Uskovat elivät keskinäisessä yhteydessä, mursivat yhdessä leipää ja rukoilivat ... Uskovat pysyttelivät yhdessä ja kaikki oli heille yhteistä” (Ap. t. 2:44). ”Kukaan ei kärsinyt puutetta. Ne, jotka omistivat tilan tai talon, myivät sen ja luovuttivat kauppasumman apostolien haltuun, ja näiltä jokainen sai rahaa tarpeensa mukaan” (Ap. t. 4:34—35).

Alkuseurakunnan diakonia oli siis osa veljesrakkautta. Werner Elertin mukaan veljesrakkaus perustuu Kristuksen sakramentaaliseen läsnäoloon seurakunnan keskellä. Sana ja sakramentit luovat uskonyhteyden ja pitävät sitä yllä. Siksi diakonia saa voimansa ja suuntansa juuri jumalanpalveluksesta. Siellä Kristus palvelee meitä ja suuntaa meidät kohti lähimmäistä.<sup>5</sup>

Diakonia ei siksi ole jokin työmuoto vaan seurakunnan elämänmuoto: ”Oikea kirkko on diakoninen kirkko ... Kirkko ei voi luopua diakoniasta olemuksestaan vahingoittamatta samalla itseään. Diakonia ei ole delegoitavissa. Kirkon itsensä on oltava aina perimmäisessä vastuussa diakoniasta, koska se kuuluu kirkon tapaan olla olemassa.”<sup>6</sup> ”Uudessa testamentissa jumalanpalvelusyhteisö ja rakkaudenpalvelun yhteisö muodostavat eheän kokonaisuuden. Altarin sakramentin armonateria ja rakkaudenateria kuuluvat elimellisesti yhteen.”<sup>7</sup>

Rakkaudenpalvelu on seurakunnan tuntomerkki. Siitä ulkopuoliset tunnistavat, että kyseessä on Kristuksen ruumis: ”Siitä kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos teillä on keskinäinen rakkaus” (Joh. 13:35). Rakkaus on tekoja veljen, lähimmäisen ja jopa vihollisen hyväksi. Nämä teot saattavat olla huomaamattomia eikä niitä mielletä seurakunnan diakoniatyöksi. Kaikessa kristillisessä rakkaudenpalvelussa on kuitenkin pohjimmiltaan kysymyksessä diakonia eli palvelu.

---

5 Elert 2013, 57-64.

6 Järveläinen 1988, 38.

7 Järveläinen 1991, 93. Rakkaudenateria (agape-ateria) oli ehtoolliseen liittynyt ateria, jossa jokainen tuli kylläiseksi yhdessä tuoduista ruoista. Se oli kuin nyyttarit tai kimpupalouas.

## Kristitty diakonina

Kristus tekee palvelutyötään maailmassa seurakunnan välityksellä ja käyttää siinä yksittäisiä seurakunnan jäseniä. Jokainen seurakunnan jäsen on kutsuttu diakoniatyöhön, koska usko saa kaikissa aikaa rakkautta lähimmäistä kohtaan. Lähimmäinen on ihminen, joka tarvitsee minua.

Paavali kehottaa Korintin seurakuntalaisia: ”Kunkin viikon ensimmäisenä päivänä (=sunnuntai) pankoon jokainen teistä kotonaan jotakin talteen, säästäten menestymisensä mukaan” (1. Kor. 16:1-3). Tämä rakkaudenlahja kerättiin sitten aikanaan yhteen ja vietiin pyhien auttamiseksi Jerusalemiin.

Efesolaisille hän puolestaan kirjoitti, että Kristus on antanut seurakunnalle paimenet ”tehdäkseen pyhät täysin valmiiksi palveluksen työhön (kreik. *eis ergon diakonias*), Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes me ... totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaisimme Häneen, joka on pää, Kristus, josta koko ruumis, yhteen liitettyinä ja koossa pysyen jokaisen jänteensä avulla, kasvaa rakentuakseen rakkaudessa sen voiman määrän mukaan, mikä kullakin osalla on” (Ef. 4:11-13, 15). Jokainen seurakuntalainen palvelee tätä päämäärää omassa tehtävässään, niillä voimilla, jotka on Jumalalta saanut.

Luther opettaa, että ”kristitty on kaikesta vapaa herra eikä ole kenenkään alamainen”, mutta toisaalta ”kristitty on kaikkia palveleva renki ja jokaiselle alamainen”. Syy tähän on hänen mukaansa se, että ”kristitty ihminen ei elä itsessään vaan Kristuksessa ja lähimmäisessään. Hän ei ole kristitty, ellei hän ole uskon kautta Kristuksessa ja rakkauden kautta lähimmäisessä. Uskon kautta hänet temmataan itsensä yläpuolelle Jumalaan ja rakkauden kautta hänet alennetaan itsensä alapuolelle lähimmäiseen. Kaiken aikaa hän kuitenkin pysyy Jumalassa ja Hänen rakkaudessaan”.<sup>8</sup>

Yleisen pappouden perusteella ovat kaikki seurakunnan jäsenet palvelijoita, diakoneja. Diakonia on seurakunnalle ja jokaiselle seurakunnan jäsenelle annettu mielekäs ja haastava tehtävä.

---

<sup>8</sup> StA 2, 304, 12—16.

## Diakoniatyöntekijä diakonina

Kristus tekee palvelutyötään seurakunnan jokaisen jäsenen kautta, mutta kutsuu myös joitakin kristittyjä erityisesti tähän tehtävään. Apostolien teoissa (6:1-7) kerrotaan seitsemästä diakonista, jotka valittiin Jerusalemin seurakuntaan, jotta (1) apostolit pystyivät omistautumaan rukoukseen ja sanan palvelukseen, ja jotta (2) kukaan ei jäisi osattomaksi päivittäisiä avustuksia jaettaessa. Diakonien valinta helpotti siis paimenien taakkaa ja tehosti avustustyötä.

Diakonit eivät kuitenkaan olleet vain aineellisen avun jakajia vaan he myös tekivät ”suuria ihmeitä ja tunnustekoja kansassa” (Ap. t. 6:8; 8:6), puhuivat ”täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä ... (ja) viisautta” (Ap. t. 6:5, 10) ja saarnasivat Kristusta ja ajoivat ulos pahoja henkiä (Ap. t. 8:5-7). Heidän palvelutyöhönsä kuului siis selkeästi myös julistus (*keerygma*). Näihin tehtäviin valitut diakonit olivat kaikki miehiä.

Uudessa testamentissa kerrotaan myös monista naisista, jotka olivat mukana diakoniatyössä. Monet naiset palvelijat Jeesusta ja opetuslapsia omilla varoillaan (Luuk. 8:3). Pietari herätti kuolleista naisopetuslapsi Tabitan, joka ”teki paljon hyviä töitä ja antoi runsaasti almuja”. Hän oli mm. tehnyt apua tarvitseville paitoja ja muita vaatteita (Ap. t. 9:36, 39). Paavali mainitsee seurakunnan palvelijoista (*diakonos*) Foiben (Room. 16:1). Hän antaa myös ohjeita diakoniatyössä olevien naisten käyttäytymisestä (1. Tim. 3:11) sekä avustavista leskistä. Heidän tuli todistettusti olla tunnettuja hyvistä töistään, lasten kasvattamisesta, vieraiden hoitamisesta, pyhien jalkojen pesemisestä ja ahdistettujen auttamisesta (1. Tim. 5:10).

Tältä pohjalta voidaan meidän aikamme seurakuntiin organisoida diakoniatyötä, joka rakentuu kaikkien seurakuntalaisten panokselle. Joitakin seurakuntalaisia tulee kuitenkin erottaa ja erityisesti varustaa diakonian tarpeisiin. Olisi hyvä, että jokaisessa seurakunnassa olisi erikseen nimetty henkilö, joka olisi vastuussa diakoniatyöstä ja antaisi sille kasvot.

Pietari kehottaa: ”Palvelkaa (*diakonountes*) toisianne, kukin sillä armoalahjalla, minkä on saanut, Jumalan moninaisen armon hyvinä huoneenhaltijoina. Jos joku puhuu, puhukoon niin kuin Jumalan sanoja; jos

joku palvelee (*diakone*), palvelkoon sen voiman mukaan, minkä Jumala antaa, että Jumala tulisi kaikessa kirkastetuksi Jeesuksen Kristuksen kautta” (1. Piet. 4:—1011).

Paavali puolestaan rohkaisee: ”... joka antaa, antakoon vakaasta sydäimestä ... joka laupeutta harjoittaa, tehkoon sen iloiten ... Pitäkää pyhien tarpeet ominanne; harrastakaa vieraanvaraisuutta ... Ahkeroikaa sitä, mikä on hyvää kaikkien ihmisten edessä” (Room. 12:8, 13, 17).

## Rakkaus keksii keinot

Kristillinen diakonia tähtää ihmisen kokonaisvaltaiseen auttamiseen. Se ottaa huomioon ruumiin, sielun ja hengen tarpeet. Tärkeimpänä päämääränä on se, että Jumalan armo saisi evankeliumin kautta liittää jokaisen ihmisen Kristuksen ruumiin jäseneksi ja säilyttää hänet uskossa taivaaseen saakka.

Diakonian rajoja ja tapoja on kuitenkin mahdoton asettaa ja luetella. Diakonia on Kristuksen luovaa toimintaa ihmisten ajalliseksi ja iankaikkiseksi parhaaksi. Siksi myös sen muodot saattavat vaihdella ajan, paikan ja yksilön mukaan.

Diakonia lähtee kuitenkin aina alttarilta, jossa Kristus ruokkii meidät Sanallaan ja pyhällä ehtoollisella ja lähettää meidät palvelemaan. Palvelu myös päättyy siihen, että tulemme alttarin ääreen sekä kiitollisina että katuvina tehtyämme tehtävämme: ”Me olemme ansiottomia palvelijoita; olemme tehneet vain sen, minkä olimme velvolliset tekemään” (Luuk. 17:10). Toivottavasti kanssamme alttarille tulevat myös ne, joita olemme saaneet auttaa Kristuksen työtovereina.

Diakoniatyö perustuu luottamukseen ihmisten välillä. Siksi meidän tulee yli kaiken varjella sitä, ettemme millään tavoin riko sitä luottamusta, jota ihmiset osoittavat meitä ja seurakuntaa kohtaan pyytäessään apua. Vaitiolovelvollisuus on ehdoton! Kristillinen rakkaus myös kätkee kaikki lähimmäisen synnit ja virheet ja pitää niitä kuin ominaan.

Diakonian lähtökohtana ei ole seurakunnan tarve tehdä diakoniatyötä vaan lähimmäiset tarpeet ja puutteet. Niihin diakonia pyrkii vastaamaan Kristuksen rakkauden mukaisesti. Rakkaus keksii keinot!

## Kirjallisuutta

- Elert Werner, Ehtoollinen ja kirkollinen yhteys varhaiskirkossa. Vaasa 2013.
- Hiltunen Petri, Kristus on maailman diakoni. - Pyhäkön lamppu 5 / 2007.
- Järveläinen Matti, Rakkaudessa elävä yhteisö. Paul Philippin käsi-tytys diakoniasta kirkon uskon ja elämän ilmauksena (1955-1984). Vammala 1988.
- Järveläinen Matti, Seurakunta diakonisena yhteisönä. - Hoivatkaa toinen toistanne. Diakonian teologian käsikirja. Pieksämäki 1991.
- Kansanaho Erkki - Hissa Pentti, Palveleva kirkko. Diakonian oppikirja (2. tarkistettu painos). Pieksämäki 1974.
- Latvus Kari, Ilman teologiaa diakonia on tuuliajolla. - Suola 1 / 2013. Anna almu! - diakonia on järjestäytyneitä lähimmäisenrak-kautta. Joensuu.
- Mannermaa Tuomo, Kaksi rakkautta. 1980.
- Mannermaa Tuomo, Diakonian teologiaa vanhasta kirkosta re-formaatioon. - Hoivatkaa toinen toistanne. Diakonian teologian käsikirja. Pieksämäki 1991.
- Raunio Antti, Kristityn elämä Jumalassa ja lähimmäisessä. Usko ja rakkaus Lutherin mukaan. - Hoivatkaa toinen toistanne. Dia-konian teologian käsikirja. Pieksämäki 1991.
- Ryökäs Esko, Kohti johdonmukaista diakoniakäsitystä. - Hoivat-kaa toinen toistanne. Diakonian teologian käsikirja. Pieksämäki 1991.
- Silvola Kalevi, Palvelu seurakunnan rakennetekijänä Uudessa testamentissa. - Diakonian vuosikirja 1985. Rauma 185.
- StA = Studienausgabe, Lutherin koottujen teosten yhteisjulkai-susarja.
- Teinonen Riitta ja Seppo A., Diakonia. - Ajasta ylösousemuk-seen. Pieksämäki 1995.



- Vahtola Kai, Jumalanpalveluksen diakoniset elementit. - Hoivatkaa toinen toistanne. Diakonian teologian käsikirja. Pieksämäki 1991.
- Väätäinen Kalle, Diakonia - ruumiin ja sielun hätään vastaamista. - Pyhäkön lamppu 5 / 2007.
- WA = Weimarer Ausgabe, Lutherin koottujen teosten yhteisjulkaisusarja.